

PADDESTOEL VAN HET SEIZOEN *CONOCYBE FUSCIMARGINATA*

Chrispijn, R. 2000. The Season's Mushroom: *Conocybe fuscimarginata*. Coolia 43(3): 168-170.

First noticed in September 1999, and therefore not included in the Standard List of Dutch Macrofungi, *C. fuscimarginata* is now apparently not uncommon in The Netherlands. The main characteristics for determination are described.

Een rubriek als deze is vooral een truc van de redactie om mensen aan het schrijven te krijgen. Het idee is dat zo'n rubriek drempelverlagend werkt omdat een artikel hiervoor van beperkte lengte is en een min of meer vast stramien volgt. Daarom in deze aanhef nog maar weer eens een oproep om ervaringen, wetenswaardigheden en/of beschrijvingen over en van een bepaalde paddestoel op papier te zetten. Zeker mensen met een tuin waarin al jaren een leuke soort staat of plotseling opduikt, moeten toch een aardig stukje kunnen schrijven!

Het verschijnen van zo'n soort moet dan wel vallen in de periode dat een dergelijk artikel in Coolia wordt gepubliceerd; deze rubriek heet tenslotte 'Paddestoel van het seizoen'. Maar ach, de seizoenen zijn ook niet meer wat ze geweest zijn. Afgelopen jaar was het in november even winter en vielen de eerste prille voorjaarsdagen al in februari. In maart van dit jaar vond ik in een Fries grasland het Pelargonium-trechtertje (*Omphalina velutipes*), toch niet echt een voorjaarssoort! Nee, dat van die seizoenen kunnen we ruim zien, dat doen paddestoelen blijkbaar ook. Hiermee dek ik me bij voorbaat in, want ik wou het in deze rubriek namelijk hebben over *Conocybe fuscimarginata*.

Als geslacht kun je breeksteeltjes wel zomerpaddestoelen noemen. Veel soorten laten zich na een periode met regen al in de voorzomer zien. Zo vind ik een aantekening van 30 juni 1997: Gewelfd breeksteeltje (*C. semiglobata*) - algemeen in bermen rond Schiphol en aan de zuidkant van Amsterdam. In dezelfde tijd kon je op voedselrijke plekken ook het Bleek breeksteeltje (*C. rickenii*) regelmatig tegenkomen. Het kan nog vroeger in het jaar, want tijdens de excursie van 22 april 2000 naar Haarzuilens verdrongen de deelnemers zich rond een plek waar tientallen exemplaren groeiden van het Klein breeksteeltje (*C. filaris*).

Het is duidelijk, veel soorten breeksteeltje zijn er vroeg bij. Alleen wou ik het nou juist over een breeksteel hebben die ik zelf nooit eerder vond dan begin september. *Conocybe fuscimarginata* dus, een soort die u in het 'Overzicht' tevergeefs zult zoeken. Misschien is het een nieuwkomer in de vaderlandse zwammenwereld. Er wordt weliswaar niet zo veel naar breeksteeltjes gekeken, maar de mycologen die wel aandacht aan dit geslacht schenken, zouden hem toch zeker eerder gesignaleerd hebben. Want deze soort lijkt niet bijzonder zeldzaam. Behalve op een paar plekken in Amsterdam, vonden we hem ook in Drenthe en Groningen. Steeds op voedselrijke, sterk humeuze grond; de helft van het aantal vondsten op pure compost. Vandaar het voorstel om hem Compostbreeksteeltje te noemen.

Deel vier van 'Pilze der Schweiz' van Breitenbach & Kränzlin bevat -nr. 379- een behoorlijke foto van deze soort, waarvan aan de hoedrand van de twee grootste exemplaren een vaag roodbruine vleug te zien is. Deze kleurzweem is verantwoordelijk voor het latijnse *fuscimarginata*. Op dezelfde foto is ook te zien hoe de steelcystiden in rijen op de steel geplaatst zijn, waardoor de steel een duidelijke streping vertoont. Nou zijn er wel meer breeksteeltjes die deze eigenschap hebben, dus een echt goed kenmerk is het niet. Ook het gelig-crème tot vaalbeige van de hoed is nauwelijks uniek te noemen. Daarbij komt dat de hoedkleur van breeksteeltjes sowieso een lastig

kenmerk is omdat een beetje wind ze binnen een paar uur hun oorspronkelijke kleur doet verliezen. En veel soorten breeksteeltje hebben een voorkeur voor open landschappen, over het algemeen dus plekken waar zon en wind vrij spel hebben. Om breeksteeltjes te determineren moeten we - mede daarom - afgaan op de microscopische eigenschappen. Daarbij is de conditie van de steel van het grootste belang. Want onder de microscoop moeten de steelcystiden nog als zodanig herkenbaar zijn. Breeksteeltjes met kegelvormige cystiden op de lamelsnede - en dat zijn de meeste - kun je namelijk weer verdelen in drie groepen: één met kegelvormige cystiden op de steel, één met anders gevormde - vaak min of meer flesvormige - steelcystiden, en als derde een groep met zowel kegelvormige als anders gevormde cystiden op de steel.

Het Compostbreeksteeltje heeft een steel die uitsluitend bedekt is met smal fles- en knotsvormige cystiden. Met de determinatiesleutel van Meusers uit 1996 laat deze soort zich vrij makkelijk uitsleutelen: via basidiën viersporig, sporen groter dan 10 μm en hoedkleur niet ivoorwit of anthraciet kom je al gauw in de buurt van *C. fuscimarginata* met diepgele sporen van 10-12 μm bij 6-7 μm .

Volgens de Oostenrijkse Conocybe-specialist Anton Hausknecht komt deze soort in de meeste landen van Europa voor en is hij zowel bekend van Groenland als van subtropische streken, zoals Florida en Argentinië. Hij beschrijft ook een tweesporige variëteit, die hij in een artikel opwaardeert tot de nieuwe soort *Conocybe bispora*. Daarvan is één Nederlandse vondst bekend, namelijk uit de duinen in een vlierbosje bij Langevelderslag. Maar die soort lijkt voorlopig te obscuur om ooit paddestoel van het seizoen te worden!

Literatuur

Breitenbach, J., Kränzlin, F. 1995. Pilze der Schweiz, Band 4.

Hausknecht, A. 1998. Beiträge zur Kenntnis der Bolbitiaceae 4. Die Sektion Candidae und andere hellhütige Arten der Gattung *Conocybe*. Österreichische Zeitschrift für Pilzkunde 7.

Meusers, M. 1996. Bestimmungsschlüssel für europäische Arten der Gattungen *Conocybe* and *Pholiotina*. Österreichische Zeitschrift für Pilzkunde 7.

Rob Chrispijn